

CONDIȚII PSIHOPEDAGOGICE DE FORMARE A ATITUDINILOR DE ÎNVĂȚARE PRIN INDIVIDUALIZAREA ȘI DIFERENȚIEREA INSTRUIRII LA ELEVII DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ

Alexandra NOUR, lector universitar, UST

Rezumat. În articol este abordată o problemă actuală – cea a formării atitudinilor de învățare la elevii de vârstă școlară mică. Sunt reflectate condițiile psihopedagogice de formare a atitudinilor de învățare: condițiile generale, condițiile didactice, condițiile specifice individualizării și diferențierii instruirii, conexiunea activităților specifice cu cele generale și educaționale.

Cuvinte-cheie: atitudini, atitudini de învățare, condiții psihopedagogice, învățarea, individualizarea și diferențierea, etapele individualizării și diferențierii instruirii.

PSYCHO-PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR DEVELOPING LEARNING ATTITUDES AT THE PRIMARY LEVEL PUPILS THROUGH DIFFERENTIATED AND INDIVIDUALIZED INSTRUCTION

Summary. The article involves a current problem – the development of learning attitudes at the primary level pupils. The research studies the psycho-pedagogical conditions needed in the process of learning attitudes development: general conditions, didactic conditions, conditions specific to differentiated and individualized instruction, connection to specific activities with general and educational activities.

Key words: attitudes, learning attitudes, psycho-pedagogical conditions, learning, differentiated and individualized instruction, stages of individualized and differentiated instruction.

Introducere

Formarea atitudinilor de învățare a reprezentat întotdeauna un subiect important în științele psihopedagogice. Schimbările ce au loc în societate tot mai mult accentuează impactul atitudinilor de învățare asupra dezvoltării personalității. În literatura de specialitate, conceptul de atitudine apare la începutul secolului al XX-lea în lucrările de psihologie experimentală germană, dar cu un sens diferit de cel al simțului comun și anume cu cel de postură, făcând trimiteri, într-o manieră schematică, la influența dispozițiilor mentale ale subiecților asupra comportamentelor acestora. Prin atitudine se înțelege o dispoziție internă a individului, care subînțelege percepția sa și reacțiile sale față de un obiect sau un sentiment. Literatura de specialitate propune mai multe definiții ale atitudinii, însă prima larg cunoscută definiție riguroasă a acestui concept a fost propusă de G. Allport, care afirmă că atitudinea este o stare mentală și neuropsihologică de pregătire a răspunsului, organizată prin experiență de către subiect, exercitând o influență directivă sau dinamică asupra răspunsului său față de toate obiectele și toate situațiile la care se raportează [2]. Această definiție sugerează ideea, că atitudinile ar constitui mai multe elemente:

- a) este o experiență personală cu un substrat neurobiologic și nu poate fi măsurată decât într-o manieră indirectă, prin manifestările comportamentale sau psihofiziologice;
- b) atitudinile constituie un ansamblu de elemente cognitive raportate la un obiect cărora le sunt asociate evaluări (afecte) pozitive sau negative;
- c) elementul central este acela că atitudinile sunt precursorii comportamentului.

La general, atitudinea reprezintă modalitățile de a reacționa verbal, sau prin comportamente în mod personal evaluativ față de problemele curente de viață, cele legate de conduitele semenilor și cele privind munca, activitățile și produsele personale inclusiv creative, stilul și valoarea lor. Una din activitățile de bază ale ființei umane, prin intermediul căreia are loc asimilarea experiențelor, explorarea necunoscutului și adaptarea la mediu, este învățarea.

Învățarea este o modificare în comportament, realizată prin soluționarea unei probleme care pune individul în relație cu mediul. În accepțiunea lui Gagne, învățarea reprezintă acea modificare a dispoziției sau a capacității umane care poate fi menținută și care nu poate fi atribuită procesului de creștere [7].

Conform definițiilor de mai sus, pentru realizarea procesului de învățare este necesar să se respecte trei condiții:

- să existe o schimbare în comportament;
- schimbarea trebuie să fie un rezultat al experienței;
- schimbarea trebuie să fie durabilă.

În baza afirmațiilor de mai sus, conchidem că atitudinea reprezintă un factor și o condiție esențială în procesul de învățare, deoarece ea face ca această activitate să se producă și să se autosustină, este raționalizatoare de efort și timp, stimulative pentru reușita și performanța celui care învață. Deci, pentru a fi eficientă, învățarea trebuie însoțită nu doar de experiența cognitivă pe care o are subiectul, ci și de un suport energetic, dinamogen, orientativ. Astfel, atitudinea, care este parte componentă a personalității umane, are acest rol de a activa și optimiza procesul de învățare.

Prin conceptul de *atitudine de învățare* desemnăm „ansamblul factorilor interni ai personalității elevului care îi determină, orientează, organizează și susțin eforturile în învățare. Acești factori interni sunt *motivele*, adică acele cauze de ordin mental – imagini, judecăți, idei – care apar ca rezultat al reflectării în conștiința școlarului a obiectelor, situațiilor și cerințelor mediului și care relaționează cu trebuințele sale, determinând anumite tensiuni emoționale. Ele se structurează în activitatea psihică a personalității ca noi trebuințe, sentimente, convingeri, interese, aspirații, idealuri etc., constituind sursa de energie pentru învățarea școlarelor” [13]. Învățarea este un proces care stă la baza activității umane, iar motivația ca parte componentă a structurii personalității, reprezintă o condiție internă a învățării.

Pentru ca învățarea să se realizeze eficient e nevoie să se respecte anumite condiții psihopedagogice. În urma cercetărilor, prin *condițiile psihopedagogice* ale învățării, se înțelege ansamblul măsurilor necesare, ce contribuie la formarea eficientă a atitudinilor de învățare la elevi.

Sistemul de condiții psihopedagogice, cu privire la învățare la elevi include: condițiile generale; condițiile didactice; condițiile specifice [7].

Condițiile generale ale învățării sunt: climatului psihologic pozitiv; axarea pe abordările psihologice și pedagogice fundamentale.

Condițiile didactice/educaționale ale învățării la elevi sunt: modelul pedagogic de învățare la elevi; strategiile de învățare la elevi.

Condițiile specifice ale învățării depline la elevi includ: proiectarea unor activități cu caracter psihologic orientate spre particularitățile individuale ale elevului; conexiunea activităților specifice cu cele generale și educaționale.

Caracterizând *climatul psihologic* ca o condiție psihopedagogică de învățare la elevi, vom menționa că acesta are o importanță incontestabilă în procesul învățării, deoarece cele mai efective metode utilizate în procesul de învățământ vor fi ineficiente, dacă nu se va ține cont de factorii psihologici. Climatul psihologic este considerat un element cheie în procesul învățării eficiente la elevi. La nivelul grupului de elevi, climatul psihologic reprezintă realitatea intuitivă, o caracteristică specifică a grupului de elevi respectiv. Termenul *climat psihologic* reprezintă ambianța intelectuală și morală care predomină într-un grup, ansamblul percepțiilor colective și al stărilor emoționale existente. Elementele ce caracterizează climatul psihologic al clasei sunt: caracteristicile relațiilor sociale din clasa de elevi, comportamentele elevilor în diferite situații, tipul de autoritate exercitat, gradul de (ne) încredere între cadrul didactic și elevi. Atmosfera psihologică capătă valențe deosebite în procesul învățării la elevi, deoarece ea apare atunci când elevii au dorința de a învăța și au tendințe de învățare.

Climatul psihologic favorabil în clasa de elevi promovează o însușire eficientă a conținutului de învățare, este oportun dezvoltării depline a personalității elevilor, formării motivației învățării eficiente la elevi. Crearea atmosferei psihologice favorabile la elevi este o componentă importantă a activității pedagogice, deoarece predominanța emoțiilor negative are și un impact respectiv asupra motivației de învățare și realizare a personalității. Climatul psihologic nefavorabil împiedică dezvoltarea personalității în clasa de elevi, fiind asociat cu o predominanță de emoții negative și are un impact negativ asupra învățării la elevi.

Una din condițiile psihopedagogice de învățare la elevi este *abordarea psihologică și pedagogică* a elevilor.

- Abordările psihologice și pedagogice selectate corect ne permit să identificăm căile principale și modalitățile de realizare cu succes a învățării la elevi.

Aceste abordări sunt:

abordarea activității personale - prevede încadrarea elevilor în variate tipuri de învățare, respectarea particularităților individuale ale elevilor.

- *abordarea umanistă* - prevede relevarea aceluși potențial al elevului, care îi dă posibilitate de a se autoafirma ca personalitate, evidențiind unicitatea și recunoașterea parității sale, opiniilor de valoare care se bazează pe sistemul umanist de perfecționare a omului.

Abordările selectate sugerează organizarea procesului de învățare la elevi în instituțiile de învățământ preuniversitar în condițiile învățării autoreglate și interactive.

Din *condițiile didactice/educaționale* face parte Modelul pedagogic de formare a atitudinilor de învățare.

Modelul pedagogic de formare a atitudinilor de învățare la elevii de vârstă școlară mică se axează pe fundamentele științifice, legitățile și principiile instruirii diferențiate. Obiectivele instruirii individualizate și diferențiate sunt:

- Dezvoltarea potențialului și particularităților individuale la elevi.
- Realizarea individuală și diferențiată a obiectivelor instructive, obținerea succesului personal și de grup în cadrul învățării.
- Prevenirea nereușitei școlare.
- Formarea competenței de învățare în baza zonei actuale și proxime de dezvoltare a elevului.
- Formarea atitudinilor pozitive de învățare la elevi.
- Formarea atitudinilor de autorealizare a propriului potențial.
- Realizarea individualizării în cadrul învățării tuturor disciplinelor școlare [10].

În realizarea acestor obiective pedagogul are la îndemână diverse *strategii* corespunzătoare stilului de învățare și nevoilor fiecărui copil:

- *cerințe comune pentru toți elevii* - în cadrul lecțiilor de limbă și literatură română, am propus elevilor următoarele sarcini comune: să descopere în text răspunsul la întrebările propuse, să găsească sinonime la cuvintele date, să găsească antonime pentru cuvintele propuse, să selecteze substantivele proprii, să descopere însușirile ce descriu personajele din text, să enumere acțiunile ce le efectuează personajele textului etc.
- *cerințe diferențiate:*
- *sarcini identice, timp diferit* – în cadrul lecțiilor de matematică se propune elevilor următoarele sarcini identice: să rezolve exercițiile de adunare în coloniță, să rezolve ecuațiile, să găsească regula și să completeze șirul de numere, să scrie schema problemei, să rezolve problema cu justificări, să rezolve problema cu plan, dar toate aceste sarcini se realizau în timp diferit, ținând cont de tempoul propriu al fiecărui elev. Pentru elevii cu un tempo mai rapid în realizarea sarcinilor li se pregătesc exerciții suplimentare în coșul de lucru;
- *sarcini diferite, dar în același timp* - ținând cont de faptul că potențialul elevilor este diferit, se propune elevilor sarcini mai simple și mai complexe respectând nivelul de însușită la disciplina dată. În cadrul lecțiilor de științe se pot propune elevilor următoarele sarcini diferite: *elevilor cu nivel înalt de dezvoltare* a capacităților – să completeze schema în baza informației științifice din manual, să selecteze termenii – cheie din textul științific, să compună un text științific în baza cuvintelor propuse;

elevilor cu nivel mediu de dezvoltare a capacităților - să răspundă la întrebări în baza informației științifice, să formuleze întrebări în baza informației, să compună enunțuri proprii cu termenii științifici propuși; *elevilor cu nivel scăzut de dezvoltare a capacităților* – să identifice în text răspunsul la unele întrebări propuse, să completeze enunțurile date cu lexemele propuse s.a;

- *sarcini diferite, timp diferit* - ținând cont de faptul că nivelul de dezvoltare a capacităților elevilor este diferit și tempoul de lucru este diferit în cadrul lecțiilor de matematică se propun următoarele sarcini: să compună și să rezolve probleme după schema dată, să rezolve problema cu justificări.
- *sarcini diferite, după posibilitățile copilului* – în cadrul lecțiilor de matematică, științe, limbă și literatură română, ținând cont de posibilitățile diferite ale elevilor se recomandă să își aleagă sarcinile pe care doresc și pot să le realizeze;
- *fișe identice cu sarcini progresive* – aceste fișe se pot aplica în cadrul tuturor disciplinelor școlare, ele conțin sarcini suplimentare cu un grad mai înalt de dificultate pentru elevii cu un potențial mai înalt, dar și pentru a-i stimula pe cei care doresc să progreseze în dezvoltarea personală;
- *activități individuale cu teme diferite* – pentru a stimula interesul elevilor și a forma atitudini pozitive față de învățare se recomandă elevilor activități corespunzătoare nevoilor și trebuințelor lor.

Individualizarea instruirii prevede adaptarea și readaptarea permanentă a pedagogului la particularitățile specifice ale clasei de elevi, la trăsăturile specifice ale fiecărui elev, prevede adaptarea curriculumului școlar la elevii concreți. Individualizarea presupune evidențierea trăsăturilor specifice a fiecărui elev și organizarea acțiunilor de personalizare a procesului de învățare și a rezultatelor învățării. Activitatea de învățare generează procesul însușirii materiei de învățământ care poartă caracter personalizat și poate fi realizată prin:

- personalizarea obiectivelor (adaptarea acestora la posibilitățile reale ale elevului);
- personalizarea activităților de învățare, elevul putând alege modalitatea preferată de lucru;
- adaptarea timpului necesar pentru învățare;
- adaptarea materialelor de instruire (fișe diverse, suporturi audio-video);
- învățarea sistată de calculator;
- diferențierea temei pentru acasă [5].

Activitatea de diferențiere trebuie orientată spre acele aspecte care influențează randamentul școlar. Orice activitate de diferențiere a instruirii trebuie să pornească întotdeauna de la sesizarea trăsăturilor, dar și a deosebirilor dintre subiecți manifestate pe mai multe planuri. Aceste trăsături îi diferențiază pe copii reprezentând operația inițială, premisă a oricărei acțiuni de tratare diferențiată, astfel pedagogul va ști cum să-și

orienteze intervenția educativă, adaptând-o în raport cu trebuințele fiecăruia, dar și pentru dezvoltarea sentimentelor favorabile apartenenței la grup.

O condiție importantă în formarea atitudinilor de învățare prin individualizarea și diferențierea instruirii este respectarea următoarelor *etape*- generale:

- Studiarea inițială a nivelului de dezvoltare a elevilor în toate componentele sale bio-psiho-sociale, a atitudinilor de învățare.
- Plasarea elevilor în grupuri conform unor caracteristici aproximativ identice (percepție, înțelegere, memorie, gândire, însușită, atitudini de învățare).
- Proiectarea și elaborarea obiectivelor de instruire și educație în conformitate cu particularitățile de dezvoltare a fiecărui grup de elevi.
- Modificarea, adaptarea și readaptarea conținutului, metodelor, procedeelelor, formelor de instruire și educație la particularitățile individuale ale elevului, ale grupului de elevi.
- Pedagogul trebuie să țină cont de ritmul activității de învățare a grupurilor de elevi cu nivel similar de dezvoltare și a fiecărui elev în parte.
- Crearea și respectarea condițiilor psihopedagogice de învățare a elevilor, a unui fond emoțional pozitiv de relații interpersonale, a situațiilor de succes în activitatea de învățare și stimularea permanentă a atitudinilor pozitive față de procesul și rezultatul învățării.
- Complicarea treptată a activității de învățare raportată la progresul propriu de dezvoltare a fiecărui elev și grup de elevi.
- Formarea la elevi a competențelor de învățare și autocunoaștere, de autoevaluare și autoreglare a activităților cognitive.
- Unitatea predării și a traseului diferențiat/individualizat de dezvoltare pentru fiecare grup de elevi și fiecare elev în parte.
- Posibilitatea trecerii / transferului unor elevi dintr-un grup cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în alt grup superior. Diagnosticarea permanentă a succesului și insuccesului grupelor și fiecărui elev.

În continuare vom prezenta câteva exemple de sarcini realizate în conformitate cu aceste etape – reguli:

Exemplu: Limba și literatura română (clasa a II-a)

Conținut de învățare: Textul literar „*Păpădia*” de Ion Agârbiceanu

Subcompetențe:

2.5 Povestirea unui text literar după un plan simplu de idei.

2.12 Valorificarea vocabularului din textul citit și utilizarea lui în exprimarea orală și scrisă.

I etapă: Studiarea nivelului inițial al elevilor în baza evaluării inițiale.

II etapă: Plasarea elevilor în grupuri conform unor indici caracteristici aproximativ identice:

III etapă: Proiectarea sarcinilor în conformitate cu particularitățile de dezvoltare a fiecărui grup / a fiecărui elev;

Grupul I (elevii cu competențe de comunicare înalte)

Formulați întrebări în baza textului pornind de la următoarele cuvinte: *Cine? Când? Unde? Cum? De ce?*

Grupul II (elevii cu competențe de comunicare medii)

Sarcina: Răspundeți la următoarele întrebări: *Ce privește plină de uimire Ancuța?*

Ce sentimente trezește în sufletul copilei imaginea covorului de pădii? Cu ce sunt asemănată pădiile?

Grupul III (elevii cu competențe de comunicare scăzute)

Găsiți în text și citiți următoarele fragmente: fragmentul în care se descrie cum Ancuța admiră covorul de pădii. Fragmentul în care este prezent dialogul dintre bunică și nepoată.

IV etapă: Modificarea, adaptarea conținutului la nivelul de dezvoltare a fiecărui grup/ a fiecărui elev;

Grupul I. Compuneți enunțuri proprii cu următoarele cuvinte: *visătoare, luminițe, luminiș;*

Grupul II. Găsiți sinonime pentru următoarele cuvinte: *aurii, mirată, amărâtă;*

Grupul III. Descoperiți în text antonime cuvintelor propuse: *greu, mari, a răspuns;*

Sarcini individuale: Pentru elevii cu nivelul scăzut: *Să transcrie o propoziție interogativă.*

Pentru elevii cu un potențial avansat: *Să compună un alt final pentru textul dat.*

Elevilor cu succese în realizarea sarcinilor li se oferă posibilitatea de a se transfera în alt grup cu un nivel mai avansat.

Exemplu: Matematica (clasa a II-a)

Conținut de învățare: *Adunarea și scăderea în centrul 100.*

Subcompetențe:

- 1.1. Utilizarea elementelor de limbaj matematic aferent conceptelor de număr natural, adunare, scădere.
- 1.2. Efectuarea adunării și scăderii în centrul 0-100, fără trecere peste ordin.
- 1.3. Aplicarea operațiilor de adunare, scădere și a proprietăților acestora pentru: compunerea și descompunerea numerelor; aflarea unor numere necunoscute în exerciții; schimb de bani.
- 1.5 Rezolvarea problemelor simple, explicând în cuvinte proprii mersul rezolvării.

I etapă: Studiarea nivelului inițial al însușitei elevilor la subiectul dat în baza evaluării inițiale.

a II-a etapă: Plasarea elevilor în grupuri conform unor indici caracteristici aproximativ identice:

a III-a etapă: Proiectarea sarcinilor în conformitate cu particularitățile de dezvoltare a fiecărui grup / a fiecărui elev;

Grupul I (elevii cu capacități înalte la matematică)

Sarcina: Află termenul necunoscut: $16 + x = 39$ $78 - y = 23$ $c + 24 = 65$ $b - 32 = 87$

Grupul II (elevii cu capacități medii)

Sarcina: Scrie sub formă de doi termeni numerele: 46, 83, 95, 69;

Grupul III (elevii cu capacități scăzute)

Sarcina: Calculează în coloniță exercițiile: $23 + 14$; $48 - 32$; $68 + 21$; $96 - 54$;

a IV-a etapă: Modificarea, adaptarea conținutului la nivelul de dezvoltare a fiecărui grup/ a fiecărui elev;

Se dă problema: *Intr-o cutie sunt 26 bile roșii , iar bilele albastre cu 23 mai multe. Câte bile sunt în total?*

Grupul I. Rezolvă problema printr-un exercițiu. Compune o problemă asemănătoare.

Grupul II. Schimbă enunțul problemei astfel ca a doua operație să fie scăderea și rezolv-o cu justificări.

Grupul III. Rezolvă problema cu justificări:

Sarcini individuale: Pentru elevii cu nivelul scăzut se propune să rezolve cu plan următoarea problemă : *Maria are 23 de caiete, iar Dana cu 5 caiete mai multe. Câte caiete au fetele?*

Pentru elevii cu un potențial avansat: Probleme mai dificile: *Ana și Ion au împreună 34 de timbre. Câte timbre are fiecare elev, dacă Ana are cu 14 timbre mai puține decât Ion?*

a V-a etapă. La această etapă se propun sarcini în dependență de ritmul activității de învățare a grupurilor de elevi și a fiecărui elev în parte. Se creează condiții psihopedagogice favorabile învățării, a unui climat psihologic pozitiv, se stimulează permanent atitudinile pozitive față de procesul și rezultatul învățării. Activitățile de învățare treptat se complică raportându-se la progresul propriu de dezvoltare a fiecărui elev și a grupului de elevi. Se formează la elevi competențe de învățare și autocunoaștere, de autoevaluare și autoreglare a activității cognitive. Elevii fiind plasați în situația de a autoanaliza activitatea, de a se autoevalua și autoaprecia. Se stabilește permanent succesul și insuccesul grupelor și a fiecărui elev și se oferă posibilitatea de a se transfera dintr-un grup cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în alt grup cu un nivel mai avansat. Aceste activități fiind orientate spre succesul fiecărui elev.

Din cele expuse mai sus, putem afirma că o altă condiție importantă în formarea atitudinilor de învățare în baza individualizării și diferențierii instruirii este *stimularea, încurajarea elevilor prin judecăți de valoare*. Elevii trebuie încurajați chiar și atunci când nu au obținut mari succese, dar au depus un efort maxim, au dat dovadă de străduință și implicare în soluționarea sarcinilor, au solicitat ajutor de la colegi. Stimularea permanentă a elevilor îi face mai activi, dispar blocajele psihosociale (frica de insucces,

temerea de a fi subapreciați și amenințați de risc și insucces, de izolare și neacceptate etc.) , capătă încredere în forțele proprii și își formează atitudini pozitive față de învățare. În cadrul experimentului de formare, dacă elevii întâmpinau greutăți în rezolvarea anumitor sarcini-probleme, aplicam diverse procedee, care fac mai accesibilă calea de soluționare, de exemplu: întrebări ajutătoare, inspirarea încrederii, lauda, reamintirea, sugerarea ideilor și altele. Succesul obținut de elev în activitățile de învățare contribuie la formarea și dezvoltarea tendințelor de rezolvare a noilor sarcini. Elevul devine mai încrezut în forțele proprii, apare tendința de a contacta și a colabora, de a însuși noi cunoștințe, de a studia independent materia de învățământ.

Stimularea elevilor în cadrul orelor generează următoarea condiție *susținerea tendinței elevilor de a adresa întrebări*. Această condiție este extrem de importantă, deoarece doar prin curiozitate poți descoperi noul, poți însuși conținuturile de învățare. Cea mai des aplicată metodă în realizarea acestei condiții a fost conversația introductivă, conversația în baza textului, conversația în baza imaginii, conversația de generalizare cât și alte metode: explozia stelară, brainstormingul, asaltul de idei, gândește- perechi-răspunde etc.

Un factor important în realizarea eficientă a individualizării și diferențierii instruirii este *activitatea în grupuri* atât omogene cât și eterogene. Activitatea pe grupe permite diferențierea sarcinilor de învățare și contribuie la dezvoltarea abilităților de cooperare și comunicare; elevii învață unii de la alții, sunt mai activi, iar motivația învățării este stimulată cu ușurință de elevi. Activitatea în grup se definește prin comunitatea scopurilor (obiectivelor) și această comunitate de finalități e generatoare de relații de interdependență între membrii clasei respective. La rândul ei, această interdependență devine o sursă generatoare de energii, întrucât creează posibilități favorabile intercomunicării și cooperării în activitate. În consecință, fiecare dintre membrii grupului dat va dispune de posibilități în plus de a-și mobiliza energiile și de a-și pune în valoare o cantitate sporită din energiile proprii. Important este că o astfel de viață și activitate de grup favorizează structurarea gândirii și a cunoașterii. Grupul permite elevului să-și dezvăluie multe aspecte proprii și, concomitent, să perceapă diferite fapte ale altora, de aici rezultând o îmbunătățire a imaginii de sine. În continuare vă propunem un exemplu de realizare a sarcinilor în grupuri eterogene:

Limba și literatura română, clasa a II- a Conținut de învățare: Textul literar „La săniuș” de Ion Agârbiceanu.

Subcompetențe:

2.5 Povestirea unui text literar după un plan simplu de idei.

2.12 Valorificarea vocabularului din textul citit și utilizarea lui în exprimarea orală și scrisă.

Sarcinile pentru grupuri:

- *Grupul scriitorilor:* Realizați povestirea fragmentului în care Niculăiță și Vasilică au mers la săniuș.
- *Grupul matematicienilor:* Adresați cât mai multe întrebări pentru propoziția: „Locul e larg, așa încât pot pleca deodată zeci de săniuțe ce vin ca trăsnetul până la poale.”
- *Grupul actorilor:* Reprezentați personajele textului folosind mimica, gesturile și replicile adecvate rolurilor.
- *Grupul naturaliștilor:* Prezentați în câteva propoziții aspecte din natură în anotimpul de iarnă.
- *Grupul constructorilor:* Ordonăți piesele acestui puzzle. Descrieți prin 5 enunțuri peisajul ce l-ați obținut.

Avantajele activității în grup sunt transformările subiectului educației în funcție de gradul de implicare în actul educativ: activează în mai mare măsură, stimulează motivația învățării, permite valorificarea aptitudinilor și capacităților individuale, formează și dezvoltă spiritul de cooperare și deschidere spre interacțiune.

Un factor important în individualizarea și diferențierea instruirii este *învățarea centrată pe elev* în procesul căruia accentul se plasează pe educabil, făcându-l responsabil pentru propriul proces de învățare. Acesta are o influență mai mare asupra tuturor aspectelor legate de ce anume urmează să învețe și de modul în care o va face. Atunci când elevul are o libertate mai mare, aceasta atrage după sine o responsabilitate mai mare. În promovarea învățării centrate pe cel ce învață trebuie să valorificăm experiența anterioară a elevului și să o utilizăm ca reper pentru a furniza noi experiențe care să-l ajute să-și dezvolte ideile și abilitățile. În învățarea centrată pe elev este necesar autocontrolul activității proprii cu scopul de a realiza sarcinile în ritm propriu. Elevii pot lucra în ritmuri semnificativ diferite și în contexte diferite. Din perspectiva învățământului centrat pe cel ce învață, elevul participă prin acțiune la propria dezvoltare, nemaifiind tratat ca obiect al instruirii, ci ca subiect al acesteia, ca participant activ și responsabil de construcția propriei cunoașteri, a propriilor cunoștințe. Elevul este cel care trebuie să acționeze, să-și mobilizeze forțele intelectuale, să manifeste inițiativă, să exploreze, să propună soluții la probleme, să vină cu idei noi, să formuleze opinii, să deducă concluzii, să argumenteze. Realizarea acestei învățări este posibilă doar prin valorificarea integrală a individualității fiecărui educabil, prin proiectarea și valorificarea unor strategii care să pornească de la aspirațiile, valorile, nevoile de formare și informare ale elevilor.

Concluzii

Atitudinile de învățare constituie ansamblul factorilor interni ai personalității elevului care îi determină, orientează, organizează și susțin eforturile în învățare. Ele se formează datorită sistemelor relaționale în care se află elevul, în baza experienței proprii în raport cu procesul de învățare. Unul din factorii importanți în formarea și dezvoltarea

atitudinilor de învățare este identificarea și fundamentarea condițiilor psihopedagogice de formare a acestor atitudini, ce determină succesul activității de învățare și eficacitatea procesului educațional.

Bibliografie

1. Allport G. Structura și dezvoltarea personalității (trad. Herseni I.). București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
2. Bernat S.E., Chiș V. Tehnica învățării eficiente. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1978.
3. Buzdugan T. Psihologia pe înțelesul tuturor. Ediția a III-a. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
4. Callo T. Pedagogia practică a atitudinilor. Chișinău: Litera, 2014.
5. Chicu V., Dandara O., Solcan A. Psihopedagogia Centrată pe Copil (coord. Guțu V.). Chișinău: CEP USM, 2008.
6. Dandara O., Pascaru D. Premise psihopedagogice ale diferențierii și individualizării demersului educațional. Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Schimbarea Paradigmei în Teoria și Practica Educațională”. Chișinău, 2009.
7. Gagne R. Condițiile învățării (trad. Noveanu E., Lăzărescu A.). București: Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
8. Katz D., Kahn R.L. The Social Psychology of Organizations. Wiley, 1966.
9. Neacșu I. Instruire și învățare: Teorii. Modele. Strategii. București: Editura Științifică, 1999.
10. Panico V., Nour A. Aspecte teoretice și praxiologice ale diferențierii și individualizării instruirii. În: Studia Universitatis Moldaviae. Chișinău: CEP USM, 2016, nr. 9 (99).
11. Radu I. Învățământul diferențiat: Concepții și strategii. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1978.
12. Thomas Th. Individualising Instruction. 1962.
13. Лупу И., Чобан-Пилецкая А. Мотивация обучения математике. Кишинев, 2008.